

with his questions and with actions that he does in their presence, in order to sharpen them, so that he will know whether or not they remember what he taught them. And it goes, without saying, that he is permitted to ask them about another subject, which they are not dealing with, in order to make them think quickly. (2) One should not ask questions while standing nor answer while standing, nor from a height, nor from far away, nor from behind the elders. One must only ask the teacher about the subject in which they are reading. One must only ask respectfully. And one must not ask about more than three laws on the subject. (3) If two people ask questions, one of them about the subject [being studied] and the other, not about that subject, they focus their attention on [the one relating to] the subject. A [question about] an actual incident and [one that] is not [about] an actual incident: they focus their attention onto [the question about] the actual incident. [A question about] the law and [a question about] *midrash* [the derivation of the law from Scriptural verses]: they turn their attention to the [question about] the law. [A question about] the derivation of the law and [a question about] *aggadah* [extra legal subjects]: they give their attention to the derivation of the law. [A question about *aggadah* and a [question about] a *kal ve-chomer* [an *afortiori* line of reasoning]: they give their attention onto the *kal ve-chomer*. [A question about] a *kal ve-chomer* and a [question about] a *gezeirah shavah* [analogy based on a similarity of words in two or more Scriptural verses], they turn their attention to the *kal ve-chomer*. If two people ask, one of them a Sage and the other, a student: they give their attention to the [question of the] Sage. A student and an unlearned person: they focus their attention onto the [question of the] student. If both are Sages, both are students, or both are unlearned people, and if both of them have asked about two laws or two answers, or two questions about two actual incidents — the interpreter may do as he wishes from that point on.

יְתִיִּישׁ וַיֵּשׁ לְרַב לְהִטְעוֹת אֶת הַתְּלָמִידִים בְּשִׁאלוֹתָיו וּבְמַעֲשֵׂים שְׁעוֹשָׂה בְּפִנְיָהֶם כְּדִי לְחַדְדֵן וּכְדִי שִׁדְעֵם אִם זוֹכְרִים הֵם מִה שֶׁלְּמַדְם אוֹ אֵינָם זוֹכְרִים. וְאִין צָרִיךְ לֹמַר שֵׁישׁ לוֹ רְשׁוּת לְשִׂאוֹל אוֹתָם בְּעִנְיַן אַחֵר שֶׁאִין עוֹסְקִין בּוֹ כְּדִי לְזַרְזֹם: בִּ אִין שׁוֹאֲלִין מֵעוֹמֵד וְאִין מְשִׁיבִין מֵעוֹמֵד וְלֹא מִגְּבוּהַ וְלֹא מִרְחוֹק. וְלֹא מֵאַחֲרֵי הַזְּקֵנִים. וְאִין שׁוֹאֲלִין הָרֵב אֶלֶּא בְּעִנְיַן שֶׁהוּן קוֹרִין בּוֹ וְאִין שׁוֹאֲלִין אֶלֶּא מִיִּרְאָה וְלֹא לְשִׂאל בְּעִנְיַן יוֹתֵר מִשְׁלֹשׁ הֵלְכוֹת: ג שְׁנַיִם שֶׁשְׁאֵלוּ שִׂאל אַחַד בְּעִנְיַן וְשִׂאל אַחַד שֶׁלֹּא כְּעִנְיַן נִזְקָקִין לְכַעֲנֵן. מַעֲשֵׂה וְשִׂאֵינוּ מַעֲשֵׂה נִזְקָקִין לְמַעֲשֵׂה. הֵלְכָה וּמְדַרְשׁ נִזְקָקִין לְהֵלְכָה. מְדַרְשׁ וְאַגְדָּה נִזְקָקִין לְמְדַרְשׁ. אֲגְדָּה וְקַל וְחוֹמֵר נִזְקָקִין לְקַל וְחוֹמֵר. קַל וְחוֹמֵר וְגִזְרָה שׁוּה נִזְקָקִין לְקַל וְחוֹמֵר. הֵיוּ הַשׁוֹאֲלִין שְׁנַיִם אַחַד חָכֵם וְאַחַד תְּלָמִיד נִזְקָקִין לְחָכֵם. תְּלָמִיד וְעַם הָאֶרֶץ נִזְקָקִין לְתְּלָמִיד. שְׁנֵיהֶם חֲכָמִים שְׁנֵיהֶם תְּלָמִידִים שְׁנֵיהֶם עַמֵי הָאֶרֶץ שְׁאֵלוּ שְׁנֵיהֶם בְּשִׁתֵי הֵלְכוֹת אוֹ בְּשִׁתֵי תְּשׁוּבוֹת אוֹ בְּשִׁתֵי שִׂאלוֹת בְּשְׁנֵי מַעֲשֵׂים הִרְשׁוֹת בְּיַד הַמְתַּרְגֵּם מֵעַתָּה:

VAYISHLACH FOR WEDNESDAY

וישלח ליום רביעי

TORAH

תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמיליו ו דשם ב"ן לקנות בו הארץ נפש משבת הבאה

יט וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְתָּה הוּא יט וְתִמְרָה לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב דְּמִשְׁלָחָא תְּקַרְבְּתָא הִיא

(19) Then you should say: It belongs to your servant, Yaakov. It is a gift, sent to

לְרַבּוּנֵי לְעֶשׂוֹ וְהָא אִף הוּא
אֲתִי בְתַרְנָא: כ וּפְקִיד אִף יֵת
תְּנִינָא אִף יֵת תְּלִיתָאָה אִף יֵת
כָּל דְּאֲזִלִין בְּתַר עֲדְרִיא
לְמִימַר כְּפַתְגָּמָא הַדִּין תְּמַלְלִין
עִם עֶשׂוֹ כְּד תְּשַׁכְּחוּן יִתִּיה: כא
וְתִימְרוּן אִף הָא עֲבַדְךָ יַעֲקֹב
אֲתִי בְתַרְנָא אֲרִי אֲמַר אֲנַחְנִיה
לְרוּגְזִיה בְּתַקְרַבְתָּא דְּאֲזֹלַת

שְׁלוּחָהּ לְאֲדָנִי לְעֶשׂוֹ וְהִנֵּה גַם־הוּא
אֲחֵרִינוּ: כ וַיֵּצֵא גַם אֶת־הַשְּׂנִי גַם אֶת־
הַשְּׁלִישִׁי גַם אֶת־כָּל־הַהֲלָכִים אֲחֵרֵי
הָעֲדָרִים לְאמֹר כַּדְּבַר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן אֶל־
עֶשׂוֹ בְּמִצְאָכֶם אֹתוֹ: כא וְאָמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה
עֲבַדְךָ יַעֲקֹב אֲחֵרִינוּ כִּי־אָמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו

my master Eisav, and see — he is also behind us. (20) He likewise ordered the second one, also the third, and also every one of those [servants] who followed the groups of animals, saying: That is what you must say to Eisav when you find him; (21) And you must also say: See — your servant, Yaakov, is behind us. For he thought: [First] I shall appease him through the gift that will go ahead of me,

RASHI

(19) **Then you should say: It belongs to your servant, Yaakov** — [Hence, with the meanings of the two questions as set out in the preceding Rashi, we see that Yaakov instructed the servants to answer Eisav's] first [question] first and [his] last [question] last. [Yaakov here instructed his servants to answer Eisav in the following manner:] “In response to your asking, To whom do you belong? — I belong to your servant, Yaakov.” And this is thus translated [by Onkelos as

דְּעַבְדְּךָ דִּיעֲקֹב, meaning, belonging to your servant, Yaakov. “And in response to your asking, To whom are these before you [being sent]?! — It is a gift, sent [to my master Eisav].” **And see — he is also [behind us]** — i.e., Yaakov [is also behind us]. (21) **אֲכַפְּרָה פָּנָיו** — [means:] “I shall nullify (כפר) his anger.” Similarly, [the word כפר is used to mean “nullify”] in the verse (Isaiah 28:18), “And your covenant [that you made] with death, will be nullified (כפר);” and (Isaiah 47:11), “you will not be able to cancel it (כפרה).” And it appears to me, that whenever Scripture mentions the term כפרה in connection with a transgression or unintentional sin, or in connection with a face [like here in our verse, אֲכַפְּרָה פָּנָיו] — they all have the meaning of “cleansing” or “wiping away” [and thus also, the meaning of “nullification” in the above examples]. It is an Aramaic term, and thus, there are many examples of it in the Talmud, e.g., וכפר ידיה, “he wiped his hand;” and בעי לכפורי ידיה בהווא גברא, literally, “he wished to wipe his hand on that man.” Also, in the language of Scripture, the bowls in the

רש"י

(יט) וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב. עַל רֵאשׁוֹן, רֵאשׁוֹן, וְעַל אַחֲרוֹן, אַחֲרוֹן. שְׁשֵׁאֲלַת: לְמִי אַתָּה לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב אֲנִי, וְתַרְגּוּמוֹ: דְּעַבְדְּךָ דִּיעֲקֹב, וְשֵׁשֵׁאֲלַת: 'וְלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָהּ וְגו': וְהִנֵּה גַם־הוּא אֲחֵרִינוּ. יַעֲקֹב: (כא) אֲכַפְּרָה פָּנָיו. אֲכַטְל רְגִזוֹ, וְכֵן וְכַפֵּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת, לֹא תוֹכְלוּ כַפְּרָה, וְנִרְאָה בְּעֵינַי שֶׁכָּל כַּפְּרָה שֶׁאֲצַל עֵזֶן וְחֹטֵא וְאֲצַל פָּנִים כֵּלָן לְשׁוֹן קְנוּחַ וְהַעֲבָרָה הֵן וְלְשׁוֹן אֲרָמֵי הוּא וְהַרְבֵּה בְּגִמְרָא: וְכַפֵּר יְדִיה, בְּעֵי לְכַפּוּרֵי יְדִיה בַּהוּא גְבְרָא, וְגַם בְּלְשׁוֹן הַמְּקַרָּא נִקְרְאִים

לְקַדְמִי וּבִתְרַן כֵּן אֲחֻזֵי אַפְוֵהִי
מֵאִים יִסַּב אִפְּי: כִּב וְעֵבְרַת
תִּקְרָבָתָא עַל אַפְוֵהִי וְהוּא בַת
בְּלִיאָה תְּהוּא בְּמִשְׁרֵיתָא: כג
וְקָם בְּלִיאָה הוּא וְדָבַר יַת
תְּרַתִּין נְשׂוּהֵי וְיַת תְּרַתִּין
לְחַיִּנְתִּיהָ וְיַת חַד עֶסֶר בְּנוֹהֵי
וְעֵבֵר יַת מַעְבֵּר יוֹבְקָא: כד
וְדָבְרִינוּ וְעַבְרָנוּ יַת נַחְלָא

בַּמִּנְחָה הִהְלַכְתָּ לְפָנָי וְאַחֲרַיִכֶן אֶרְאֶה
פָּנָיו אוֹלָי יֵשָׁא פָּנָי: כב וְתַעֲבֹר הַמִּנְחָה
עַל-פָּנָיו וְהוּא לֵן בְּלִילָה-תְּהוּא בַּמַּחְנֶה:
כג וַיִּקָּם וּ בְלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת-שְׁתֵּי נְשָׁיו
וְאֶת-שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו וְאֶת-אֶחָד עֶשֶׂר יְלָדָיו
וַיַּעֲבֹר אֶת מַעְבֵּר יַבֶּק: כד וַיִּקָּחֶם וַיַּעֲבֵרֶם

and after this, I shall face him — perhaps then he will favor me. (22) So the gift went on ahead of him, while he stayed in the camp that night. (23) During the night, he arose and took his two wives, his two handmaids and his eleven children, and crossed over the shallow crossing of the Yabok [River]. (24) He

RASHI

רש"י

Holy Sanctuary are called זהב כפורי, because the priest would “wipe” his hands on the rim of these vessels (*Menachot 7b*). על פניו (22) — [This expression is equivalent to] לפניו, “before him.” [We see this] similarly in the verse (*Jeremiah 6:7*), “Robbery and violence are heard in it before Me (על פני) constantly;” also (*Isaiah 65:3*), “who cause Me anger before Me (על פני).” And the Midrash Aggadah explains [the expression] על פניו [here, as meaning על אפו, meaning “his

המזרקים של קדש: כפורי זהב, על שם שהכהן מקנח ידיו בהן בשפת המזרק: (כב) על-פניו. כמו לפניו, וכן חמס ושד ישמע בה על-פני תמיד, המכעסים אותי על-פני, ומדרש אגדה: על פניו, אף הוא שרוי בכעס, שהיה צריך לכל זה: (כג) ואת-אחד עשר ילדיו. ודינהיכין היתה נתנה בתבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עיניו, ולכך, נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם: יבק. שם הנדה: (כד) את-אשר-לו. הבהמה והמטלטלים, עשה

anger,” and thus alluding to the fact that besides Eisav being angry.] Yaakov himself was also steeped in anger, because he had to resort to all this. (23) **And his eleven children** — [Yaakov actually had eleven sons and Dinah at that time. And since the unqualified expression “eleven children” is assumed to refer to the eleven tribes, i.e., his eleven sons,] then where was Dinah? Yaakov had placed her in a trunk and locked her up, so that Eisav would not set his eyes upon her. And because Yaakov withheld her from his brother [Eisav], Yaakov was punished, for she might have caused Eisav to return to good. She thus fell into the hands of Shekhem (*Bereishit Rabbah 76:9*). יבק — [This is] the name of that river. (24) **[And passed over] his possessions** — namely, the animals and his movable property. [Now, Yaakov had already crossed over the river (see preceding verse). So how is it that our verse says “He took them and passed them over the river,” without stating that he went back over the river to

ואַעֲבַר ית דִּילִיָּהּ:

אֶת־הַנַּחַל וַיַּעֲבַר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ:

took them and passed them over the river, and then passed over his possessions.

RASHI

רש"י

retrieve them?] Yaakov [actually remained in the middle of the river, and] made himself

עצמו כְּגֶשֶׁר נוֹטֵל מִכָּאן וּמִנִּיחַ כָּאן:

like a bridge, taking things from one side [of the river bank], and setting them down on the other (Bereishit Rabbah 76:9).

PROPHETS Obadiah 1

נביאים עובדיה פרק א

(טז) אָרִי כִּמָּא דְחֲדִיתוֹן עַל מַחַת טוֹרָא דְקִדְשֵׁי יִשְׁתּוֹן כֹּל עֲמֻמְיָא כֹּס פּוֹרְעֵנוּתְהוֹן תְּדִירָא וַיִּשְׁתּוֹן וַיִּסְתַּלְעֲמוֹן וַיְהוֹן כְּדִלָּא הוּוּ: (יז) וּבִטּוֹרָא דְצִיּוֹן תְּהִי מְשִׁיבְתָא וַיְהוֹן קִדְיִשִׁין וַיִּחְסְנוּן דְּבֵית יַעֲקֹב גִּכְסֵי עֲמֻמְיָא דְהוּוּ מַחְסְנִין לְהוֹן: (יח) וַיְהוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב

טז כִּי כָאֲשֶׁר שְׁתִּיתֶם עַל־הַר קִדְשֵׁי יִשְׁתּוֹן כָּל־הַגּוֹיִם תִּמְיֵד וְשִׁתּוֹ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ: יז וּבִהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קִדְשׁ וּיְרֻשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם: יח וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהֱבֶה וּבֵית עֵשָׂו לִקְשׁ וּדְלָקוּ בָהֶם וְאֶכְלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי יְדוּהַ דְּבַר: יט וּיְרֻשׁוּ

תְּקִיפִין כָּאֲשֶׁתָא וּדְבֵית יוֹסֵף חֲסִינִין כְּשִׁלְהוּבִיתָא וּדְבֵית עֵשָׂו חֲלָשִׁין כְּקִשָׂא וַיִּשְׁלֹטוּן בְּהוֹן וַיִּקְטְלוּן וְלֹא יְהֵא שְׂיֻבָא לְבֵית עֵשָׂו אָרִי יִי גִזִּיר כֵּן: (יט) וַיִּחְסְנוּן יְתֵבֵי דְרוּמָא ית כִּרְכָּא דְעֵשָׂו וַיְתֵבֵי שְׁפִילְתָּא

(16) For, as you drank on My holy mount, shall all the nations drink constantly, and they shall drink and be stunned, and they shall be as though they were not.

(17) And on Mount Zion there shall be a remnant, and it shall be holy, and the house of Yaakov shall inherit those who inherited them. (18) And the house of Yaakov shall be fire and the house of Yosef a flame, and the house of Eisav shall become stubble, and they shall ignite them and consume them, and the house of Eisav shall have no survivors, for the Lord has spoken. (19) And [the

RASHI

רש"י

(16) **As you drank** — and rejoiced over My holy mount, over the Temple which is desolate. **ולעו** — An expression of confusion. (17) **Those who inherited them** — The wicked ones who inherited them.

(טז) כָּאֲשֶׁר שְׁתִּיתֶם. וּשְׂמַחְתִּים עַל הַר קִדְשֵׁי עַל בֵּית מִקְדָּשׁ שְׁשָׁמִים: וְלָעוּ. לְשׁוֹן מְהוּמָה: (יז) אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם. הֲרַשְׁעִים שֶׁהָיוּ מוֹרְשֵׁים אוֹתָם: (יח) וְדָלְקוּ. וּבַעֲרֹ: (יט) וּיְרֻשׁוּ הַנֶּגֶב. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבֵין בְּרוּמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבְנֵי הַשְּׁפֵלָה

(18) **And they shall ignite** — They shall

burn. (19) **And [the inhabitants of] the southland** — Israelites, who were dwelling in the south of Eretz Yisrael — **shall inherit; and the people of the plain shall inherit the land**

ית ארעא דפלישתאי ויחסגון
 ית קרוי אפרים וית קרוי
 שמרון ודבית בנימין ית יתבי
 ארעא דגלעד: (כ) וגלות עמא
 הדין דבני ישראל דבארעא
 כנענאי עד צרפת וגלות
 ירושלם דבספמא יחסגון ית
 קרוי ארעא דרומא:
 (כא) ויסקון משיזבין בטורא

הַנָּגֶב אֶת־הַר עֵשָׂו וְהַשְּׁפֵלָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיִּרְשׁוּ
 אֶת־שָׂדֵה אֲפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שֹׁמְרוֹן וּבְנֵימִן אֶת־
 הַגִּלְעָד: כ וְגַלְת הַחֲלֵהָהָ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
 כְּנַעֲנִים עַד־צָרְפַת וְגַלְת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בַּסַּפְרָד
 יִרְשׁוּ אֶת עָרֵי הַנָּגֶב: כא וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן
 לְשֹׁפֵט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהִיתָה לִידוּהַ הַמְּלוּכָה:

דציון למדן ית כרפא דעשו ותתגלי מלכותא דיי על כל יתבי ארעא:

inhabitants of] the southland shall inherit the mountain of Eisav, and [the inhabitants of] the plain, the Philistines, and they shall inherit the field of Ephraim and the field of Shomron, and Binyamin [with the inhabitants of] Gilead. (20) And this exiled host of the Children of Israel who are [with] the Canaanites as far as Tzarfat and the exile of Jerusalem which is in Sfarad shall inherit the cities of the southland. (21) And saviors shall ascend Mount Zion to judge the mountain of Eisav, and the Lord shall have the kingdom.

RASHI

of the Philistines, etc. (20) החל — An expression of a host. **Of the Children of Israel — The Ten Tribes which were exiled to the land of the Canaanites, until Tzarfat. And the exile of Jerusalem—** who are of the people of Judah who were exiled to Sfarad. (21) **And saviors** — princes of Israel — **shall ascend** — on Mount Zion. **The mountain of Eisav** — The great city of Eisav. **And the Lord shall have the kingdom** — when He exacts retribution from them.

רש"י
 ירשו את ארץ פלשתים וכו': (כ) החל. לשון חיל:
 לבני ישראל. עשרת השבטים שגלו לארץ כנענים
 עד צרפת: וגלת ירושלים. הם בני יהודה שגלו
 לספרד: (כא) ועלו מושיעים. שרי ישראל בהר ציון:
 הר עשו. כרפא רבא דעשו: והיתה לה' המלוכה.
 כשיפרע מהם:

Writings Mishlei 7-8

כתובים משלי פרק ז-ה

כג והיך אילא דמפריח גירא
 כככדיה ומסתרבה היך צפרא

כג עד יפלה חץ כבדו כמהר צפור אל-פח ולא-

(23) Until an arrow splits his liver, as a bird hastens to a snare, and he does not

RASHI

(23) **Until ... splits** — Until the arrow of the

רש"י
 (כג) עד יפלה. עד שיבקע חץ של הזונה את

לֹדַע כִּי־בִנְפֹשׁוֹ הוּא: כִּד וְעַתָּה בָנִים שְׁמַעוּ־לִי
וְהִקְשִׁיבוּ לְאִמְרֵי־פִי: כִּה אֶל־יֵשֶׁטְ אֶל־דְּרָכֶיהָ לְבָדָה
אֶל־תִּתַּע בְּנִתִּיבוֹתֶיהָ: כִּו כִּי־רַבִּים חַלְלִים הִפִּילָה
וְעֲצָמִים כָּל־הִרְגִינָה: כִּז דְּרָכֶי שְׂאוֹל בֵּיתָה יִרְדּוּת
אֶל־חֲדָרֵי־מוֹת: א הֲלֹא־חֲכָמָה תִּקְרָא וּתְבוֹנָה תִּתֵּן
קוֹלָהּ:

לֹדַע כִּי־בִנְפֹשׁוֹ הוּא: כִּד וְעַתָּה בָנִים שְׁמַעוּ־לִי
וְהִקְשִׁיבוּ לְאִמְרֵי־פִי: כִּה אֶל־יֵשֶׁטְ אֶל־דְּרָכֶיהָ לְבָדָה
אֶל־תִּתַּע בְּנִתִּיבוֹתֶיהָ: כִּו כִּי־רַבִּים חַלְלִים הִפִּילָה
וְעֲצָמִים כָּל־הִרְגִינָה: כִּז דְּרָכֶי שְׂאוֹל בֵּיתָה יִרְדּוּת
אֶל־חֲדָרֵי־מוֹת: א הֲלֹא־חֲכָמָה תִּקְרָא וּתְבוֹנָה תִּתֵּן
קוֹלָהּ:

דְּקַבְרָא: א מְטוּל הֵיכְנָא חֲכָמָתָא תִּקְרָא וּבִיּוֹנָא תִּרְמִי קָלָא:

know that it is at the cost of his life. (24) And now, children, hearken to me, and listen to the sayings of my mouth. (25) Let your heart not veer off into her ways; stray not in her paths. (26) For many are the dead that she has felled, and numerous are all her victims. (27) The ways of the grave are to her house, descending to the chambers of death. **8** (1) Will not wisdom call out, and understanding give forth its voice?

RASHI

רש"י

harlot splits his liver. As a bird hastens — to run to a snare. And he does not know — that the snare was spread out there to ensnare his life. (26) And numerous — they were.

כְּבָדוֹ: כְּמַהֲרָ צְפוּר. לְרוּץ אֶל הַפֶּחַ: וְלֹא יָדַע. כִּי הַפֶּחַ נִפְרַשׁ שָׁם בְּשִׁבִיל נִפְשׁוֹ לְצַדוֹ. (כִּו) וְעֲצָמִים. הֵיוּ:

Mishnah Bava Kamma, chapter 8

משנה בבא קמא פרק ח

(1) One who injures a fellow man becomes liable to him for five items: for depreciation, for pain, for healing, for loss of time, and for degradation. How so regarding depreciation? If he put out his eye, cut off his arm, or broke his leg, the injured person is considered as though he were a [Hebrew] slave, being sold in the marketplace (see Tosfot Rabbi Akiva Eiger), and a valuation is made as to how much he was worth [previously, before the injury], and how much he is worth [now]. Pain — if he burnt him with a [red hot] spit or nail, even though only on his [finger] nail which is a place where no bruise is made, it has to be calculated how much a man of equal standing would pay to forego such pain (see Tosfot Yom

א הַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ חֵיב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, בְּנֻקָּה, בְּצַעַר, בְּרַפּוּי, בְּשִׁבְתָּה, וּבְכּוּשָׁתָה. בְּנֻקָּה כִּי־צָד. סָמָא אֶת עֵינֹו, קָטַע אֶת יָדוֹ, שָׁבַר אֶת רַגְלוֹ, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ הוּא עֶבֶד נִמְכָּר בְּשׁוּק וְשִׁמְיָן כְּמָה הָיָה יָפָה וְכְמָה הוּא יָפָה. צַעַר, כְּנֹאֵו בְּשִׁפּוּד אוּ בְּמִסְמָר. וְאִפִּילוֹ עַל צַפְרָנוֹ. מְקוּם שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה, אוּמְדִין כְּמָה אָדָם כִּי־צָא בְּזָה רוּצָה לְטַל לְהוֹיֹת מְצַטְעָר כִּד רַפּוּי,

רבנו עובדיה מברטנורא

א הַחֹבֵל. וְכְמָה הוּא יָפָה: שֶׁאִם הָיָה צָרִיךְ הָיָה מוֹכֵר עַצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרִי, וְזֶה שֶׁהוֹיָקוּ הַפְסִידוֹ מִמּוֹן זֶה: כִּי־צָא בּוֹה.

Tov) [the better a person's position, the greater his suffering and pain and the more he'd be willing to pay]. Healing — if he has struck him, he is under obligation to pay medical expenses. Should sores [meanwhile] develop on his body — if as a result of the wound, the offender would be liable, but if not as a result of the wound [alone, rather it was his fault as well, for example, if he didn't

follow the instructions of the doctor (Tosfot Yom Tov)], he would be exempt. If the wound healed but reopened, healed again but reopened, he would still be under obligation to heal him. If, however, it has completely healed [but subsequently, reopened] he is no longer obligated to heal him. Loss of time — the injured person is considered as though he were a watchman of cucumber beds [as even an injured man, lame, or one-armed, could be employed in this capacity, and he is to be reimbursed for the loss of such wages that he could have made as a watchman, had he not been ill] for [regarding the loss of his leg or hand] there has already been paid to him the value of his hand or the value of his leg [the loss of which prevents him from continuing in his previous employment]. Degradation — all to be estimated in accordance with the status of the offender [if he is an unimportant person, the shame he causes is greater] and the offended [the more important the person, the greater his shame]. One who insults a naked person [i.e., he disrobed him to a greater extent], or one who insults a blind person [who does not see his degradation], or one who insults a sleeping person is liable [even though, at the time he embarrassed him, the one sleeping didn't feel anything and only realized his shame later after he awakens], though if a sleeping person insulted [others], he would be exempt. If one fell from a roof and did damage and also caused [somebody] to be shamed, he would be liable for damage, but exempt from [paying for] degradation, as it is said, “And she casts out

רבנו עובדיה מברטנורא

לפי מה שהוא מעונג רב צערו וכאבו: **צמחין**. אבעבועות לבנות: **שבת**. כל ימי החולי רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ונותן שכירותו של כל יום, שהרי אין ראוי למלאכה אחרת אפילו בלא חולי, שהרי נקטע ידו ורגלו והוא כבר נתן לו דמיון: **הכל לפי המבייש**. אדם קל שבייש בשתו מרובה: **והמתבייש**. לפי חשיבותו בשתו מרובה. וכולהו חמשה דברים מקרא נפקי. נזק, דכתיב (שמות כ"א) עין תחת עין, ואין לומר עין ממש דכתיב (במדבר ל"ה) ולא תקחו כופר לגנש רוצח, לגנש רוצח, אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים, שאם סימא את עין חברו נותן לו דמי עינו, והיינו עין תחת עין. צער, נפקא לן מפצע תחת עין (שמות כ"א), דקרא יתירא הוא לחייב על הצער ואפילו במקום נזק. דלא תימא הרי ידו ויש עליו לחתכה, אלא אומרים היה עליו לחתכה בסם וזה חתכה בברזל וצער, לפיכך משלם את הצער. ריפוי ושבת, רק שבתו יתן ורפא ירפא (שם). ודוקא כשהחולי בא מחמת מכה. אבל אם פשע החולה בעצמו ועבר על דברי הרופא, שוב אין המזיק חייב בשבת וריפוי שצריכין מחמת פשיעותא. בושת, דכתיב (דברים כ"ה) וקצותה את כפה, ממון. ודין תורה שאין יכולים לדון בשום דין שבעולם אלא דיינים הסמוכים בארץ ישראל, דכתיב (שמות כ"ב) עד האלהים יבוא דבר שניהם, ואין נקראים אלהים אלא דיינים הסמוכים בארץ ישראל. אלא שבהלואות ומקח וממכר והקנאות והודאות וכפירות דנין בהם בחוצה לארץ כאילו הם שלוחים של בית דין של ארץ ישראל ושליחותיהו קעבדינן. וזה בלבד בדבר המצוי ויש בו חסרון כיס, וכן בהמה שהזיקה בשן ורגל שהם מועדים, או שהזיק

her hand, and grabs hold of his private parts;” (Deuteronomy 25:11) he is not liable for degradation unless done with intent [even if only to inflict damage, though he didn't mean to embarrass]. (2) Regarding this [point], the law for man is more severe than the law for cattle; namely, that man has to pay for depreciation, pain, healing, loss of time, and degradation; and he pays also for the value of embryos, whereas in the case of cattle there is no payment for anything but depreciation [Leviticus 24:19 states, “And a man who inflicts an injury upon his fellow man” — **man**, but not cattle], and there is exemption from [paying] the value of embryos [Exodus 21:22 states, “If two men fight and they collide with a pregnant woman causing the fetus to miscarry” — men, and not cattle]. (3) One who strikes his father and his mother without, however, making a bruise on them [in which case the capital offense of Exodus 21:15 has not been committed: Sanhedrin 84b], or one who injured his fellow on the Day of Atonement [the violation of which entails no capital punishment at the hands of a Court of law; see Leviticus 23:30 and Keritot 1:1] is liable for all [the five items]. One who injures a Hebrew slave [see Exodus 21:2-6] is, similarly, liable for all of them, with the exception, however, of loss of time, if he is his own slave. One who injures a Canaanite slave [see Leviticus 25:44-46] belonging to another person is [similarly] liable for all [the five items]. Rabbi Yehudah, however, says that no degradation is paid in the case of a [Canaanite] slave [“If (two) men, a man and his brother, are fighting **together**,” (Deuteronomy 25:11) fighting together implies that they are of equal status; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (4) A deaf-mute, a mental incompetent, and a minor are bad to deal with, [since] one who injures them is liable [to pay], whereas if they injure others, they are exempt. [So also] a slave and a [married] woman are bad to deal with, as he who injures them is liable [to

הבשת. שְׁנֵאמַר (דברים כה) וְשִׁלְחָה יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ בְּמַבְשֵׂיו אִינוּ חַיִּיבִים עַל הַבּוֹשֶׁת עַד שֶׁיְהִי מַתְכַּרִּין: **ב** זֶה חוֹמֵר בְּאָדָם מִבְּשׂוֹר, שֶׁהָאָדָם מְשַׁלֵּם נֹזֵק, צַעַר, רַפּוּי, שְׁבֵת, וּבּוֹשֶׁת. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלִדּוֹת. וְשׂוֹר אִינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֹזֵק, וּפְטוֹר מִדְּמֵי וְלִדּוֹת: **ג** הַמַּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם תְּבוּרָה, וְהַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, חַיִּב בְּכֶלֶן. הַחֹבֵל בְּעַבְדֵי עֲבָרִי, חַיִּב בְּכֶלֶן חוּץ מִן הַשְּׁבֵת, בְּזִמְנָן שֶׁהוּא שָׁלוֹ. הַחֹבֵל בְּעַבְדֵי כְּנַעֲנִי שֶׁל אַחֲרִים, חַיִּב בְּכֶלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לְעַבְדִּים בּוֹשֶׁת: **ד** חֲרַשׁ שׂוֹטֵה וְקָטָן פְּגִיעַתּוֹ רָעָה. הַחֹבֵל בְּהֵן חַיִּב. וְהֵם שְׁחַבְלוּ בְּאַחֲרִים פְּטוּרִין. הָעַבְדֵּי וְהָאִשָּׁה

רבנו עובדיה מברטנורא

אדם בבהמה. אבל בהמה שהזיקה אדם, או אדם באדם, אין דנין אותו בחוץ לארץ כלל, אלא מנדין את החובל או את המזיק עד שיעלה עם בעל דינו לארץ ישראל או שיתן דרך פשרה קרוב למה שנראה בעיני הדיין, אבל דבר קצוב אין פוסקים עליו. וכן הדין בכל הקנסות הכתובות בתורה ובכולה תלמודא, אין גובין אותן דיני חוצה לארץ, אלא שמנדין מי שנתחייב בהן כמו שביארנו: **ב** וְשׂוֹר אִינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֹזֵק. דכתיב (ויקרא כ"ד) איש בעמיתו, ולא שור בעמיתו: וּפְטוֹר מִדְּמֵי וְלִדּוֹת. דכתיב (שמות כ"א) כי ינצו אנשים, אנשים ולא שוורים: **ג** וְהַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים חַיִּב. ואע"ג דבכל התורה כולה העובר עבירה שחייב עליה מלקות ותשלומין לוקה ואינו משלם, הכא משלם ואינו לוקה, דבפירוש ריבתה תורה חובל בחבירו לתשלומין ולא למלקות, מדכתיב (דברים י"ט) יד ביד, דדיינו ממון, מכדי כתיב (ויקרא כ"ד) כאשר עשה כן יעשה לו, יד ביד למה לי, אלא להביא חובל בחבירו ביום הכיפורים שמשלם ואינו לוקה: **רבי יהודה אומר אין לעבדים בוששת**. דכתיב (דברים כ"ה) כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו, במי שיש לו אחוה, יצא עבד שאין לו אחוה. ואין הלכה כר' יהודה: **ד** עַבְדֵּי וְאִשָּׁה שְׁחַבְלוּ בְּאַחֲרִים פְּטוּרִים. שאין להם במה לשלם: **נתגרשה**

pay], whereas if they injure others, they are exempt [since they own no property of their own], though they may have to pay at a later date; for if the woman was divorced [and her estate returns to her] or the slave was released [and property was subsequently acquired by him], they would be liable to pay. (5) One who strikes his father or his mother making a bruise on them [which is a capital offense, see Exodus 21:15] or he who injures another on the Sabbath is exempt from all [the five items], for he is charged with a capital offense [a punishment which supersedes all civil liabilities; injuring a person on the Sabbath is a destructive act, and presumably

should not be a capital offense by Sabbath law. In actuality, however, it is regarded as a constructive act (which is forbidden on the Sabbath), because he thereby relieves his temper]. And one who injures his own Canaanite slave is exempt from all [the items, since the slave is his property. He will, however, be liable to heal him]. (6) If one [makes a fist and] boxes another man's ear, he has to pay him [on account of degradation] a [the set fee of a] *sela* [for degradation]. Rabbi Yehudah in the name of Rabbi Yose HaGalily says, [He has to pay him the set fee of] a *maneh* [i.e., one hundred dinar; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. If he slapped him [the Rabbis set a higher fee for greater shame and] he has to pay him two hundred *zuz*; [if he did it] with the back of his hand, he has to pay him four hundred *zuz*. If he pulled his ear, plucked his hair, spat so that the spittle reached him, removed his garment from upon him, uncovered the head of a woman in the marketplace, he must pay four hundred *zuz*; [however] the general rule is, all depends upon the dignity [of the insulted person. The fines cited above apply if the injured party is a very distinguished person; lesser degradation fines are to be paid to less honored individuals]. Rabbi Akiva says; even the poor in Israel have to be considered as if they are free men [i.e., distinguished lineage, albeit] in reduced circumstances, for, in fact, they all are the descendants of Avraham, Yitzchak, and Yaakov [and therefore, the aforementioned sums are to be paid to anyone so offended; the *halachah* does not follow Rabbi Akiva]. It once happened that a certain person uncovered the head of

רבנו עובדיה מברטנורא

האשה ונשתחרר העבד. וקנו נכסים. חייבין לשלם. שהרי מתחלה הן חייבין אלא שאין להם מה לשלם. שנכסי מלוג של אשה משועבדים לבעל לפירות ולירושה: **ה מפני שהוא נדון בנפשו.** שאע"פ שהוא מקלקל, מתקן הוא אצל יצרו ששכבה חמתו ונח רוגזו בכך: **ו התוקע לחבירו.** שמחבר אצבעותיו בפס ידו ומכה אותו באגרוף: **נותן לו סלע.** דמי בשתו. ואין הלכה כרבי יהודה שאומר מנה: **סטרו.** שהכהו בפס ידו על לחיו, ואיכא בשת טפי: **צרם.** משך. לשון אחר, פגם: **הכל לפי כבודו.** כל אלו הדמים שהזכירו במשנה אינם אלא למכובד ביותר. אבל לאדם בווי פוחתין לו: **אמר רבי עקיבא וכו'.** רבי עקיבא פליג אתנא קמא, וסבר דבין מכובד בין בווי כולן שוין לדיני קנסות הללו. ואין

פגיעתן רעה. החובל בהן חיב. והם שחבלו באחרים, פטורין. אבל משלמין לאחר זמן. נתגרשה האשה, נשתחרר העבד, חיבין לשלם: **ה המכה אביו ואמו ועשה בהן תבורה, והחובל בחברו בשבת פטור מקלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו, פטור מקלן: ו התוקע לחבירו, נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי, מנה. סטרו נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו, נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו, תלש בשערו רקק והגיע בו רקו העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק, נותן ארבע מאות זוז. (זה הכלל) הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא, אפילו עניים שב ישראל, רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה**

a woman in the marketplace and when she came before Rabbi Akiva, he ordered the offender to pay her four hundred *zuz*. The latter said to him, Rabbi, allow me time [in which to pay the judgment]; Rabbi Akiva agreed and fixed a time for him [an extension could be granted for the degradation fine since there was no money lost, but not for damages]. He waited for her [until he saw her] standing outside the door of her courtyard, he then broke, in her presence, a pitcher where there was oil of the value of an *isar* [a small coin], and she uncovered her head and collected the oil with her palms and put her hands upon her head [to anoint it]. He then set up witnesses against her and came to Rabbi Akiva and said to him: Have I to give

such a woman [who had herself for the mere value of an *isar*, publicly uncovered her own head] four hundred *zuz*? But Rabbi Akiva said to him: Your argument is of no legal effect, for if one injures oneself, even though this is forbidden, he is exempt [from any monetary punishment], yet, where others injure him, they would be liable: so, too, one who cuts down his own plants, though not acting lawfully [see Deuteronomy 20:19], is exempt [from any monetary punishment]. Yet others [who cut down his plants] would be liable. (7) Even though the offender pays him [compensation], the offense is not forgiven until he asks his pardon, as it says: “Now — return the man's wife” (Genesis 20:7) From where can we learn that the injured person should not be cruel [by not forgiving him]? As it is said, “And Avraham prayed to God and God cured Avimelekh” (Genesis 20:17) If one said [to a fellow]: Poke out my eye, cut off my arm, and break my leg, the offender would, nevertheless, be liable; [and so, too, even if he told him to do it] on the understanding that he would be exempt, he would still be liable. [If one said:] Tear my garment and break my pitcher, he is liable, but if he said to him: [Do this] on the understanding that you will be exempt, he would be exempt [it is assumed that a person does not forgive damage to his person regardless of what he may say, but one may forgive damage to his property]. But if one said to the defendant: Do this to a third person on the understanding that you will

רבנו עובדיה מברטנורא

הלכה כרבי עקיבא: ונתן לו זמן. והני מילי לבושת דלא חסריה ממונא, יהבינן זמן. אבל לנוקין דחסריה ממונא, לא יהבינן זמן: שמורה. המתין לה עד שראה אותה עומדת על פתח חצרה: ובו כאיסר שמן. שמן קנוי באיסר: לזו אני נותן ארבע מאות זוז. שעל כאיסר שמן ולזלה בעצמה לגלות ראשה ומראה היא שאינה מקפדת על הבושת: ז על מנת לפטור חייב. אם שאלו חובל לנחבל על מנת לפטור אותי אתה אומר סמא את עיני, והשיבו הנחבל הן, אף על פי כן חייב, שיש הן שהוא כלאו, ובלשון תימה אמר לו הן, שאין דרך בני אדם למחול על צער גופן. אבל האומר לחבירו שבר את כדי, ושאלו המזיק על מנת לפטור אותי אתה אומר. אף על פי שהשיבו ניזק לאו, זה הלאו הוא כהן,

בשוק, באת לפני רבי עקיבא, וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן. ונתן לו זמן שמרה עומדת על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה, ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה, והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים, ובה לפני רבי עקיבא, אמר לו רבי, לזו אני נותן ארבע מאות זוז. אמר לו לא אמרת כלום. החובל בעצמו, אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שתבלו בו חביו. והקוצץ נטיעותיו, אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו), חייבים: ז אף על פי שהוא נותן לו, אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו, שנאמר (בראשית כ) ועתה השב אשת וגומר. ומנין שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר (שם) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגומר. האומר סמא את עיני, קטע את ידי, שבור את רגלי, חייב. על מנת לפטור חייב. קרע את כסותי, שבור את כדי חייב. על מנת לפטור פטור. עשה כן לאיש פלוגי, על

be exempt, he would be liable, whether the injury was done to the person or to his

מנת לפטור חַיב, בֵּין בְּגופוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנוֹ:

property.

רבנו עובדיה מברטנורא

וכאילו אמר לו וכי לא אמרתי לך על מנת לפטור, ולפיכך פטור שכן דרך בני אדם למחול על נזקי ממונו:

Gemara Bava Kamma 92a

גמרא בבא קמא דף צ"ב ע"א

Our Rabbis taught: All these fixed sums stated above specify only the payment for shame. For regarding the hurt done to the feelings of the plaintiff, even if the offender should bring all the “rams of Nevaioi” (Isaiah 60:7) in the world [for reconciliation], the offense would not be forgiven until he asks him for pardon, as it is written, “And now — return the man's wife. Because he is a prophet, he will pray for you.” (Genesis 20:7) [Question:] But is it only the wife of a prophet who has to be restored, while the wife of another man need not be restored? [Response:] Rabbi Shmuel bar Nachmani said in the name of Rabbi Yochanan, “Return the man's wife” [surely implies] in all cases; regarding your [Avimelekh's] allegation, “Will you kill a nation, even though it is innocent? Did he not say to me, She is my sister?! And she, also she said, 'He is my brother!'” (ibid., verses 4-5) — [you should know that] he is a prophet who has already [by act and deed] taught the world that when a stranger comes to a city, is he to be questioned regarding food and drink? Or regarding his wife!? [is he to be questioned] whether she is his wife or sister!? From this we can learn that a descendant of Noach [who is subject to the seven commandments of civilized humanity] may become liable to death if he had the opportunity to acquire instruction [regarding these elementary laws of humanity] and did not do so [and so committed a crime through the ignorance of the law]. “For the Lord had made a complete occlusion (עצר עצר) [opposite every orifice in Avimelekh's household]” (ibid., verse 18) — Rabbi Elazar said, Why is עצר — “closing up” mentioned twice? There was one closing up in the case of males, namely semen, and two in the case of females, namely semen and the giving of birth. In a *baraita* it was taught that there were two in the case of males, namely semen and urinating, and three in the case of females. I.e., semen, urinating, and the giving of birth. Ravina said, Three in the case of males, namely semen, urinating, and anus, and four in the case of females, namely semen, the giving of birth, urinating, and anus. “Opposite every orifice in Avimelekh's household.” —

תנו רבנן כל אלו שאמרו דמי בושותו אבל צערו אפילו הביא כל אילי נביות שבועולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר (בראשית כ') השוב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך. דאשת נביא בעי אהדורי אשת אחר לא בעי אהדורי. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן השוב אשת האיש מכל מקום ודקא אמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלוא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא נביא הוא וכבר למד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו או על עסקי שואלין אותו אשתך היא אחותך היא מכאן לבן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד. (סם) כי עצור עצר ה' אמר רבי אלעזר שתי עצירות הללו למה. אחת באיש שכבת זרע. שתיים באשה שכבת זרע ולידה. במתניתא תנא שתיים באיש שכבת זרע וקטנים. שלשה באשה שכבת זרע וקטנים ולידה. רבינא אמר שלש באיש שכבת זרע וקטנים ופי טבעת. ארבעה באשה שכבת זרע וקטנים ולידה ופי טבעת. בעד כל רחם אמרי דבי רבי ינאי אפילו

It was stated in the school of Rabbi Yannai that even a hen of the house of Avimelekh did not lay an egg [at that time]. Rava said to Rabbah bar Mari, From where do we derive the lesson taught by our Rabbis that one who solicits mercy for his fellow, while he himself is in need of the same thing [will be answered first]? He replied, As it is written, “And the Lord changed the fortune of Iyov when he prayed for his friends.” (Job 42:10) He said to him, You say it is from that text, but I say it is from this text: “And Avraham prayed to God and God cured Avimelekh, his wife and his maidservants,” (Genesis 20:17) and immediately afterwards it says, “And the Lord remembered Sarah as He had said ...” (Genesis 21:1), [i.e.,] as Avraham “had [prayed and] said” regarding Avimelekh (see Rashi Chok vol. 1, pg. 413).

תַּרְנַגּוּלַת שֶׁל בַּיִת אַבְיִמֶלֶךְ לֹא הִטִּילָה בַּיְצָתָהּ. אָמַר לִיהִ רַבָּא לְרַבְהִי בַר מַרִי מִנָּא הָא מַלְתָּא דְאַמּוֹר רַבִּינָן כָּל הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵירוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא גָּעַנָה תְּחִלָּה. אָמַר לִיהִ דְכָתִיב (איוב מ"ב) וְה' שָׁב אֶת שְׁבוֹת אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רַעְוֹה אָמַר לִיהִ אֵת אֲמַרְתָּ מִהֵתָם וְאַנָּא אֲמִינָא מִהֵכָא (בראשית כ') וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אַבְיִמֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת־מַהְוֹתָיו וַיִּלְדוּ וּכְתִיב (שם כ"א) וְה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וְגו' כַּאֲשֶׁר אָמַר אַבְרָהָם אֶל אַבְיִמֶלֶךְ:

וזהר וישלח דף קע"א ע"ב

והוא עבר לפניהם וישתחוו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. רבי אלעזר פתח ואמר (שמות לד) כי לא תשתחווה לאל אחר כי יי קנא שמו. וכי יעקב דאיהו שלימא דאבתן דאת בריר חולקא שלימא דא דקדשא בריה הוא ואיהו אתקריב לגביה יתיר (סיא ואשתלים לעילא ולתתא) הוה סגיד ליה הוא רשע דעשו דאיהו בסטרא דאל אחר ומאן דסגיד ליה סגיד לאל אחר. אי תימא בגין דאמרו תעלא בעיניה סגיד ליה לאו הכי דהא עשו כאל אחר הוה ויעקב לא יסגוד ליה הוא סטרא ולהווא חולקא בלל. (פתח רבי אבא ואמר) אלא כתיב (שמואל א' כה) ואמרתם בה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. והא אתמר דאסיר (ד"א ל"ג ליה) לאקדומי להו שלם לרשיעניא וביון דאסיר היכי אשכחנא דדוד אמר האי קרא לנבל אלא הא (שמות כ"ג ב) אוקמוה דלקדשא בריה הוא קאמר בגין לקשרא ליה לחי והשיב נבל דעליה קאמר. בגוונא דא (בראשית מו) וישתחו וישאל על ראש המטה וכי לגביה דבריה סגיד אלא לאתריה דשכינתא קא פרע וסגיד. אוף הכא והוא עבר לפניהם מאי והוא דא שכינתא עלאה דהוה אלא קמיה (פרע) ודא הוא נטירו עלאה בין דחמא יעקב אמר הא עידן לסגידא לגביה דקדשא בריה הוא אזיל קמיה וכרע וסגיד שבע זמנין עד גשתו עד אחיו ולא כתיב וישתחו לעשו. אלא בין דחמא דהא קדשא בריה הוא אזיל קמיה בדין סגיד לקבליה בגין דלא למיהב יקר למסגד לאתרא בר מגיה וכלא איהו כדקא יאות ופאין אינון צדיקניא דכל עובדיהון דקא עבדי בגין קרא דמאריהון איהו ובגין דלא יסמון לימינא ולשמאלא:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Tzeidah LaDerekh, 206b

מספר צידה לדרך דף ר"ו ע"ב

Excesses means having more [than necessary], crossing the boundary of that which suffices one's needs to that which is additional, things which a person does not require, such as extra food, drink, clothing, and sexual relations. A person is punished for this when, endeavoring to fulfill his desire, he

המותרות הוא רבוי עובר גבול די הספוק אל התוספת אשר אין צורך בהם לאדם כמו רבוי אכילה ושתייה ומלבושים וביאות והוא נענש עליו כשהוא משתדל

violates the commandment of his Creator and attaches himself to his straying urge, thus bringing himself to the lowest netherworld. Allowing oneself less than one needs in the aforementioned areas — if one does it for the sake of Heaven, in order to separate himself from the world and to break his desire, and in order to come closer to God, then it is good for him if he does so in a manner of healing, like a sick person who became ill from eating too much of one particular food, who should abstain from that food until the excesses [in his body] that formed as a result of that excess of food, are dispelled. In the same manner, one should abstain from necessities

in order to break the desire of his urge. But if one does this for the sake of reputation and praise, or to deceive the people of the world, he is despicable and does violence to his soul and body, and he is like someone who extinguishes a fire with straw.

Practical Law:

Rambam, Laws of Torah Study, Chapter 5

(1) Just as a person is commanded to honor and revere his father, so, too, he is obligated in the honor and reverence of his teacher, [even] more so than his father. For his father brings him to the life of this world, while his teacher, who teaches him wisdom, brings him to the life of the World To Come. If one sees an object lost by his father and an object lost by his teacher, that of his teacher takes precedence over that of his father. If his father and his teacher are carrying loads, he should set down his teacher's and then his father's. If his father and his teacher are taken captive, he redeems his teacher and then, he redeems his father. But if his father is a Torah

scholar, he redeems his father first. Similarly, if his father is a Torah scholar, even if he is not equal to his teacher, he returns the object that he lost, and then, returns the object that his teacher lost. There is no honor greater than [the obligation of honor that one is required] to one's teacher and no reverence greater than the reverence of one's teacher. The Sages said, The reverence for your teacher [should be] like the reverence for Heaven. Therefore, they said that

לְמִלְאֵת תַּאֲוָתוֹ וְהוּא עוֹבֵר עַל מִצְוֹת יוֹצְרוֹ וְדָבַק בְּיִצְרוֹ הַזּוֹנֶה הַמְּבִיאוֹ לְשֵׂאוֹל תַּחְתִּית. הַקְּצוֹר מִיַּדִּי סְפוּק בְּדַבְרִים שְׂזָכְרָתִי אִם הוּא עוֹשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם לְפָרִישׁוֹת מִן הָעוֹלָם וּלְשִׁבְרֵי תַּאֲוָתוֹ לְהִתְקַרֵּב בּוֹ אֶל הַשֵּׁם אִז טוֹב לוֹ כְּשִׁיעֵשְׁנוּ עַל דֶּרֶךְ הַרְפוּאָה כְּמוֹ הַחוֹלֵה שֶׁחָלָה מְרֹב הַמֵּאֲכָל שִׁמְנַע מִמֶּנּוּ הַמֵּאֲכָל עַד שִׁתְּכוּ הַמּוֹתְרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּסִבַּת רֹב הַמֵּאֲכָל וְכֵן יַעֲשֶׂה זֶה הַמְּנִיעוֹת מֵהַדְּבָרִים הַצָּרִיכִים לְשִׁבְרֵי תַּאֲוָת הַיִּצָּר. וְאִם יַעֲשֶׂה זֶה לְשֵׁם וְלִתְהַלָּה וּלְרַמּוֹת בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם הוּא מְגוֹנֶה וְחוֹמֵס אֶת נַפְשׁוֹ וְגוֹפוֹ וְהוּא דוֹמֵה לְמַכְבֵּה אֶת הָאֵשׁ בְּתֵבֶן:

הלכה

הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ה

א כָּשֵׁם שְׂאֵדָם מִצְוָה בְּכָבוֹד אָבִיו וּבִירְאָתוֹ כִּי הוּא חַיִּיב בְּכָבוֹד רַבּוֹ וִירְאָתוֹ יוֹתֵר מֵאָבִיו שְׂאָבִיו מְבִיאוֹ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַזֶּה וְרַבּוֹ שֶׁלְמַדּוֹ הִכְמָה מְבִיאוֹ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא רֵאָה אֲבִידַת אָבִיו וְאֲבִידַת רַבּוֹ שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת לְשֶׁל אָבִיו. אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִים בְּמִשָּׂא מִנִּיחַ אֶת שֶׁל רַבּוֹ וְאַחַר כֵּן שֶׁל אָבִיו. אָבִיו וְרַבּוֹ שְׂבִיִּים בְּשִׁבְיָה פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ וְאַחַר כֵּן פּוֹדֶה אֶת אָבִיו וְאִם הִיָּה אָבִיו תַּלְמִיד חֶכֶם פּוֹדֶה אֶת אָבִיו תַּחְלָה וְכֵן אִם הִיָּה אָבִיו תַּלְמִיד חֶכֶם אַף עַל פִּי שְׂאִינוֹ שְׂקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ מְשִׁיב אֲבִידָתוֹ וְאַחַר כֵּן מְשִׁיב אֲבִידַת רַבּוֹ וְאִין לֶךְ כְּבוֹד גְּדוֹל מְכָבוֹד הָרַב וְלֹא מוֹרָא מִמוֹרָא הָרַב. אָמְרוּ חֲכָמִים מוֹרָא רַבָּךְ בְּמוֹרָא שָׁמַיִם לְפִיכָךְ אָמְרוּ כָּל

whoever argues with his teacher is as though he disputes God's Presence. As it says [regarding Korach, “who incited a quarrel against Moshe and Aharon...] when they incited a quarrel against the Lord.” (Numbers 26:9) And whoever quarrels with his teacher is as though he quarrels with God's Presence, as it says, “where the Children of Israel quarreled with the Lord, and He was sanctified through them.” (ibid., 20:13) And whoever is miffed against his teacher is as though he is miffed against God, as it says, “Your complaints are not against us, but against the Lord.” (Exodus 16:8) And whoever suspects his teacher is as though he suspects God's Presence, as it says, “The people spoke against God and against Moshe.” (Numbers 21:5) (2) Who is one who is considered as disputing with his teacher? This is one who establishes for himself a house of study and sits and expounds and teaches without his teacher's permission, while his teacher is still alive, even if his teacher is in a different country. It is forbidden for a person ever to teach in the presence of his teacher. And whoever teaches a law in his teacher's presence deserves death. (3) If there is a distance of twelve *mil* between himself and his teacher and someone asks

him a question about a matter of law, he is allowed to answer. And to prevent someone from violating a prohibition, it is permitted to instruct even in his teacher's presence. How so? For example, if he observes a person doing some forbidden action because he wasn't aware of its prohibition or because of his wickedness, he should separate him from it, saying to him, This thing is forbidden — even in his teacher's presence, even if his teacher did not give him permission. For wherever there is a desecration of God's name, one does not allocate honor to a teacher. To what case does this apply? To something that just happened to occur. But to establish oneself to teach and to sit and instruct every questioner, even if he is at one end of the world and his teacher is at the other, is forbidden for him to instruct until his teacher dies, unless he has received permission from his teacher. And not everyone whose teacher has died is permitted to sit and teach Torah, but only a student who has reached [the level of] teaching.

החולק על רבו כחולק על השכינה שנאמר (במדבר כו) בהצותם על ה' וכל העושה מריבה עם רבו בעושה מריבה עם השכינה שנאמר (שם כ) אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם. וכל המתרעם על רבו כמתרעם על ה' שנאמר (שמות טז) לא עלינו תלונותיכם כי על ה'. וכל המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר אחר השכינה שנאמר (במדבר כא) וידבר העם באלהים ובמשה: ב איזהו חולק על רבו זה שקובע לו מדרש ויושב ודורש ומלמד שלא ברשות רבו ורבו קיים ואף על פי שרבו במדינה אחרת ואסור לאדם להורות בפני רבו לעולם וכל המורה הלכה בפני רבו חיב מיתה: ג היה בינו ובין רבו שתים עשרה מיל ושאל לו אדם דבר הלכה מתר להשיב ולהפריש מן האסור אפילו בפני רבו מתר להורות כיצד כגון שראה אדם עושה דבר האסור מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו יש לו להפרישו ולומר לו דבר זה אסור ואפילו בפני רבו ואף על פי שלא נתן לו רבו רשות שכל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב במה דברים אמורים בדבר שנקרה מקרה אבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות לכל שואל אפילו הוא בסוף העולם ורבו בסוף העולם אסור לו להורות עד שימות רבו אלא אם כן נטל רשות מרבו. ולא כל מי שמת רבו מתר לו לישב ולהורות בתורה אלא אם כן היה תלמיד שהגיע להוראה: